

**AKERS
DØLEN**

NR 2 - 1999

**MEDLEMSBLAD FOR
GRORUDDALEN HISTORIELAG**



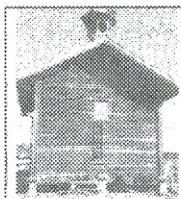
MAI 1999

**Grensestein av
grorudgranitt
fram i lyset
etter 120 år.**

**Pilegrimsleden
gjennom
Groruddalen**



Vårens program



Fra stabburstrappen

Endelig er våren her, og nå er det godt å sitte på stabburstrappen nå! Alle har sin egen «stabburstrapp» som de søker til når solen skinner og tiner opp frosne kroppar, men ingen er så fin som min, den som er på Nordtvet Gård, den som gir utsikt til livlig aktivitet av folk og dyr.

Den 26. april hadde vi besøk av Torill Thorstad Hauger og Svein Bjerke og da var det virkelig sus av middelalder i stabburet! Det har aldri vært så mange innenfor døren på stabburet på en gang som denne kvelden. Da vi hadde tatt alle stoler i bruk sto folk langs veggene og satt i trappen. Akkurat denne vakre kvelden benket over 70 mennesker seg for å høre om middelalderen. Det ble veldig varmt, men programmet var så interessant at det var vel verd noen dråper svette.

Historielaget har bak seg en meget travel tid hvor det er lagt ned et stort arbeide for lokalhistorien i dalen. De som følger med i lokalavisen vil ha sett at Historielaget på mange måter har preget nyhetsbildet i vinter. Det tillyste møtet om pilegrimsleden måtte av tekniske grunner avlyses, men møtet vil bli arrangert til høsten.

Våren er en travel tid, også for oss som arbeider med lokalhistorie, vi vil delta i de mange årvisse tilstelninger over hele dalen. Vel møtt der!

Vi vil ikke ha faste kontordager i tiden 21. juni til 3. august, men den 4. august og hver eneste onsdag utover høsten kan du igjen treffe oss på stabburet mellom kl 1200 og 1500 og mellom 1830 og 2100. Velkommen.

Til slutt vil jeg ønske alle våre gamle og nye medlemmer

en riktig god sommer!

Oslo, mai 1999

Leif Frantzen

leder

Grensestein av grorudgranitt fram i lyset etter 120 år.

Av Bjørn H. Syversen

For om lag ett år siden ble det ryddet opp i branntomta etter våningshuset på Øvre Rommen gård, gnr. 97/5. Mellom mer anonyme steiner i grunnmuren/pipefundamentet var det én spesiell som stakk seg ut. Den var bedre forarbeidet enn de øvrige, - og den hadde en inskripsjon!

Bjørn Lie Kristoffersen, som sto for oppryddingsarbeidet, tok vare på steinen og kontaktet Groruddalen Historielag.

Det viste seg raskt at steinen var av grorudgranitt, en av mange som i sin tid ble laget for å markere grensen av 1878 mellom Kristiania og Aker, og at akkurat dette eksemplaret sannsynligvis aldri kom på sin plass som grensemarkør.

Nordmarkitt eller grefsensyenitt, bedre kjent som grorudgranitt, har lange tradisjoner både som byggemateriale og som dekorasjonsstein. Utallige sokler, gravsteiner og andre merkesteiner er utført i dette materialet, og bryting og hogging av stein har vært en betydelig næringsvei i grorudområdet.

SOLID GRENSEMARKERING.

Da den nye grensen mellom Kristiania og Aker skulle markeres etter byutvidelsen i 1878, fant man også anvendelse for den rødlig syenitten. Langs grenselinjen ble det satt opp i alt 81 spesiallagde merkesteiner av grorudgranitt. Hver stein var nummerert på to sider; over nummeret var det hogd inn en kongekrone og på siden som vendte inn mot byen sto også bokstaven K for Kristiania. På Akersiden var bokstaven A hogd inn. Stein nr. 1 sto ved Kongshavn og de øvrige steinene var plassert med ulike mellomrom langs grenselinjen og nummerert fortløpende til nr. 81 i Frognerkilen. "Vår" stein bærer nummeret 50.

Husk kontingenten!

Grensen fra 1878 gjaldt i store trekk helt fram til kommunesammenslutningen mellom Oslo og Aker i 1948. I forbindelse med 50-års markeringen i fjor ble det gjort en kartlegging og satt i gang en systematisk jakt på de grensesteinene som fortsatt er å finne på sine opprinnelige plasser.

BLE GRENSESTEINER PRODUSERT PÅ ROMMEN?

Funnet i branntomta på Øvre Rommen gir holdepunkt for en teori om at i det minste noen av grensesteinene ble hentet ut av steinbrudd i området Bånkall/Rommen/Grorud, og hogd ferdig av steinhoggere i vårt distrikt. Vi antar at denne ene steinen gikk i stykker da den var nesten ferdig og derfor ble kassert. Den var ubrukelig som grensestein fordi toppen var ødelagt, men den kunne likevel gjøre god nytte som grunnmurstein i våningshuset som skulle oppføres på Øvre Rommen gård.

NOEN ER FORTSATT PÅ PLESS.

De fleste grensesteinene fra 1878 er nok borte for alltid, men i løpet av noen få måneder i fjor lyktes det å registrere om lag 30 stykker langs den gamle grensen mellom Kristiania og Aker, - og én som aldri kom på plass som grensestein. Denne siste steinen vil Groruddalen Historielag plassere på gårdsplassen til Rommiskolen sammen med et informasjonsskilt.

FAMILIEARRANGEMENT.

Fredag 11.juni kl. 1800 vil administrasjonssjefen i Bydel Stovner, Jens Helgebostad, avduke dette spesielle steinfunnet fra Rommen-området, slik at det kan være tilgjengelig for alle som besøker Rommiskolen.

En mislykket grensestein som på tilfeldig vis dukket opp igjen etter 120 mørke år skjult i en grunnmur, kan på denne måten få bidra til å kaste lys over historien om steinindustrien i Groruddalen.

For øvrig vil det være litt av hvert å ta seg til på Rommiskolen denne sommerkvelden. Barna kan få prøve seg med pensel og farger hos Groruddalen Kunstforening, kanskje blir det musikalske innslag og noe annet også. Sikkert er det i hvert fall at grillen er varm og at det i tillegg til hamburgere og pølser også blir mulig å kjøpe mineralvann.

Historielagets årbøker vil selvsagt være til salgs.

Vel møtt til sommerkveld på Rommiskolen!

ETTERLYSNING

Stadig dukker det opp produkter som det er verdt å ta vare på av den lokale steinsorten Grorudgranitt; det siste tilskuddet er grensesteinen fra 1878, som er omtalt annet sted i bladet.

I tidligere tider da hesten var vanlig i trafikkbildet, fantes vanningsstroer som var hogd i Grorudgranitt langs veiene både her og der. Nå er alle borte, så nær som én; ved St. Hanshaugen står den siste så vidt vites i Oslo, men den er ikke i funksjon og det er neppe sannsynlig at dens opprinnelige plass var der.

Hittil har vi ikke kunnet bringe på det rene om det var en offentlig etat som hadde ansvaret for dette velferdstiltaket for hestene, eller om de var plassert mer tilfeldig av lokale dyrevenner eller organisasjoner. Sikkert er det i hvert fall at det fantes mange slike både i sentrale bystrøk og i Aker. Langs Trondheimsveien ved Rommen lå det én som fikk sin vanntilførsel fra en av bekkene i åssiden og slapp overløpsvannet ut i veigrøfta. I de seneste årene var det helst syklistene som hadde glede av å leske seg der.

Vi har lenge gått med tanker om å få satt opp igjen en vanningsstro et eller annet sted i vårt område, kanskje ved en gangvei hvor det er naturlig rennende vann i nærheten, slik at den kan stå i funksjon. Et opplysningskilt kunne fortelle de forbipasserende om dette fordums, og for oss noe spesielle møbel i det offentlige rom. På side 10 i Årbok 1996 er det et bilde av en slik vanningsstro.

Hvis noen av leserne vet om en vanningsstro av Grorudgranitt som ligger slengt i terrenget, kanskje i en veigrøft, eller kjenner til at noen har tatt vare på en slik, vil vi være glad for å få vite om det.

Ta gjerne direkte kontakt med Bjørn H. Syversen på telefon 22 10 41 33 eller 901 16 845.

Husk kontingenten!

Her vil du møte oss i juni:

5. juni: Bydel Furuset

Vi stiller ut gamle og nye foto utenfor senteret. Ta med dine egne gamle foto og få dem vurdert!

11. juni: Gamle Rommen skole

Tradisjonell familiefest med aktiviteter for små og store og med god mat og god musikk. Se artikkel på side 4.

12. juni: Nordtvet Gård

Vi deltar i den 8. Kulturfestivalen i Bydel Gro-rud med åpent hus og viser gamle foto og steinhoggerverktøy i stabburet. Ta med dine egne gamle foto og få dem vurdert!

12. juni: Linderud Gård

Vi stiller ut gamle og nye foto og gamle gårdsredskaper under Sommerfesten på Linderud Gård. Ta med dine egne gamle foto og få dem vurdert!

13. juni: Vandring over Oldtidsveien

Fremmøte ved Stovner Rådhus (bak Stovner senter) kl 1300. Se artikkel side 7.

19.-20. juni: Bånkall Gård

Vi stiller ut gamle og nye foto. Ta med dine egne gamle foto og få dem vurdert!

Oldtidsveien

Søndag 13. juni blir det vandring langs Oldtidsveien/Den Trondhjemske Kongevei over Gjelleråsen.

**Frammøtested: Stovner Rådhus, Karl Fossums vei 30
(bak Stovner Senter)**

Tid: Kl 1300.

Vi er tilbake til utgangspunktet ca. kl. 1600.

På turen vil du høre om gamle ferdselsveier, om Norges første enveiskjøring, siste nytt om pilegrimsleden Oslo - Hamar, skålgrøper fra jernalderen, gamle boplasser, varden som har stått på toppen av Gjelleråsen, milorgs skjulesteder og Karl XII og hans angrep på Norge i 1716.

Guider: Jan Arne Tangerud, Groruddalen Historielag og magister Tom Haraldsen fra Akershus fylkeskommune.

Ta med deg niste, og ta på deg gode sko og bli med på en spennende tur i historiske omgivelser.

Alle er hjertelig velkommen, ta med deg venner og kjente og bli med på denne årlige vandringen i den vakre Gjelleråsen.

Turen er gratis - god tur!

Etterlysninger

Byantikvaren i Oslo har bedt om hjelp til å finne et eldre ektepar og en gammel mynt. Nå ber vi våre medlemmer om hjelp.

Etterlysning nr. 1

I forbindelse med utgravninger ved Furuset Kirke i fjor sommer fikk utgravingsleder Leidulf Mydland overlevert en kleberstein av et eldre ektepar.

Dessverre ble ikke navn og adresse til dette ekteparet notert. Derfor er han interessert i å komme i kontakt med dette paret for å få lokalisert funnstedet nøyaktig.

Etterlysning nr. 2

L.U Pedersen beskrev i en av sine artikler om den gamle kirke på Furuset en gammel sølvmynt som Jens Bolstad skulle være i besittelse av.

Er det noen som vet hvor denne mynten nå befinner seg ? Byantikvaren er interessert i denne for nærmere tidfesting.

**De som vet noe om dette kan henvende seg direkte til
Leidulf Mydland tel 22 20 85 80 eller til
Jan Lillejord tel 908 44 180.**

Pilegrimsleden gjennom Groruddalen

Alle som har fulgt med i lokalavisen i vinter har lagt merke til at det har pågått en strid om hvor den historiske pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim gikk. Den offisielle pilegrimsleden ble ikke lagt gjennom Groruddalen, men vestover gjennom Bærum og over til Hole og videre nordover på vestsiden av Mjøsa. Det er helt på det rene at pilegrimene tok den korteste veien for å nå sitt mål, Nidaros. Det er derfor lite trolig at de valgte å gå vestover mens det gikk en farbar vei over Gjelleråsen og videre derfra til Hamar.

Pilegrimene tok seg frem på mange forskjellige stier og veier, så derfor er ikke den ene veien riktigere enn den andre, men det er meningsløst å tro at pilegrimene ikke brukte den raskeste veien, og fra Oslo gikk den gjennom Groruddalen.

I 1998 ble leden gjennom Groruddalen gått og kart tegnet. Dette er beskrevet i Årbok 1998. På bakgrunn av dette arbeidet ble det sendt en søknad i samarbeid med en referansegruppe som i tillegg til 2 medlemmer av Groruddalen Historielag består av redaktør Hjalmar Kielland og journalist Ellen W. Sørensen i Akers Avis/Groruddalen og Pilegrimskontoret ved Eivind Luthen.

Byantikvaren anbefaler overfor Riksantikvaren at leden godkjennes. Det gjenstår å få aktørene i kommunene nord for Oslo til å sende en tilsvarende søknad. Dette arbeidet pågår for fullt, fordi vi er avhengige av at leden blir sammenhengende helt frem til Hamar. Derfra går det allerede en offisiell led.

Vi håper at det skal bli mulig å få godkjent og merket leden i løpet av neste sommer. Vandring langs pilegrimsveien vil da kunne bli et årvisst innslag i vårt turprogram. Det er utrolig mye historie knyttet til leden gjennom Groruddalen, og leden går på stier folk sjelden ferdes.

**Se frem til spennende turer langs
pilegrimsleden gjennom
Groruddalen!**

Slektsforskning

Dette tema har vært en gjenganger i lang tid. Vi blir stadig spurt om når Historielaget vil starte med dette, men hver gang har vi dessverre svart unnvikende.

Årsaken er at Historielaget ønsker at dette skal bli et kvalitativt godt tilbud til våre medlemmer. Tilbudet må være så godt fundert at det er selvdrivende. Derneft må de tekniske forutsetningene være på plass. Historielaget stiller med Internett og et dataprogram for registrering av resultatene.

Slektsforskning er i utgangspunktet en «ensom hobby». Hver enkelt må selv lete i arkiver etter sine røtter. Det vi kan bidra med er et samlingssted hvor slektsforskerne kan møtes regelmessig og utveksle erfaringer og få bistand av en fagperson fra Historielaget.

Et av våre medlemmer, Grethe Flood, har sagt seg villig til å lede arbeidet med slektsforskning. Med sin bakgrunn fra Riksarkivet og som ansatt i Oslo Byarkiv har Grethe Flood omfattende kunnskaper om søking i arkiver, og hun har dessuten arbeidet en del med slektsforskning.

Det aller første som må skje er at alle som vil starte med slektsforskning bør gjennomgå et grunnkurs. På det nåværende tidspunkt har vi ikke oversikt over hva et slikt kurs vil koste, men hver enkelt må selv bekoste kurset som vil bli arrangert i vårt kontor i stabburet på Nordtvet Gård.

Vi tror at alle som vil delta i dette fellesskapet bør ha så likt utgangspunkt som mulig, og derfor bør alle også delta i kurset.

Allerede nå ønsker vi å vite hvor stor interessen er, se neste side.

Slektsforskning

For å få en oversikt over hvor stor interessen for slektsforskning er ber vi de som er **INTERESSERT** om å svare på noen spørsmål.

- ☐ Ja, jeg er interessert i å delta i et kurs om slektsforskning
- ☐ Jeg har ingen erfaring med slektsforskning fra før
- ☐ Jeg har litt erfaring med slektsforskning fra før
- ☐ Jeg har egen PC
- ☐ Jeg har Internett.
- ☐ Jeg ønsker å delta i regelmessige sammenkomster

Alle møter om slektsforskning vil bli avholdt i stabburet på Nordtvet Gård hvor vi også har vårt kontor.

Vi regner med at kurs om slektsforskning vil starte i september dette år.

Hvis du er interessert i slektsforskning, klipp ut denne siden og send den til oss. Navnet ditt har vi på baksiden.

Leif Frantzen
Ammerudgrenda 83
0960 Oslo

B



Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud,
0905 Oslo - telefon 22 25 76 32 eller 22 80 44 74

ÅRBOK 1998

**Stor og fyldig bok på over 140 sider,
men prisen er den samme, kun kr. 100,-**

Vi har nå utgitt 11 årbøker. De første årene ble det utgitt en årbok annet hvert år, men fra og med 1991 har vi gitt ut en årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt. Vi har et spesialtilbud til dem som ikke har en komplett samling: Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene portofritt for kun kr. 100,- per stk.

Bestilling

Ja, takk jeg bestiller følgende: (kryss av)

- | | | |
|-------------------------------------|-------------------------------------|--|
| ☐ Årbok 1985 | ☐ Årbok 1987 | ☐ Årbok 1989/90 |
| ☐ Årbok 1991 | ☐ Årbok 1992 | ☐ Årbok 1993 |
| ☐ Årbok 1994 | ☐ Årbok 1995 | ☐ Årbok 1996 |
| ☐ Årbok 1997 | ☐ Årbok 1998 | |

- Jeg ønsker ☐ å få bøkene tilsendt samlet
☐ å få en bok hver måned til hele
bestillingen er effektivt.
☐ jeg bestiller et fast abonnement for fremtidige
årbøker. Abonnementet gjelder til det sies opp.

Oslo, den _____
(underskrift)

Klipp ut denne siden, legg den i en konvolutt og send den til vår adresse:
Groruddalen Historielag P.B 37 Grorud, 0905 Oslo